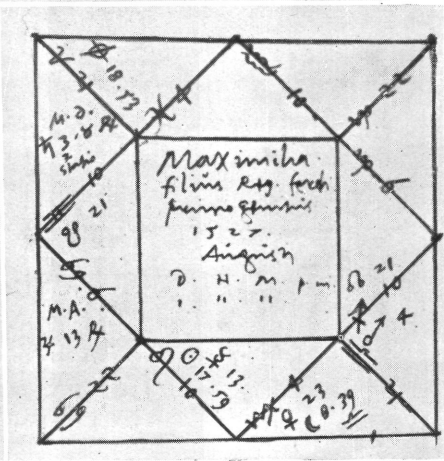
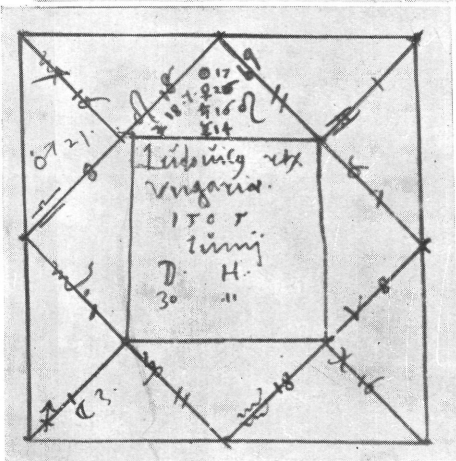
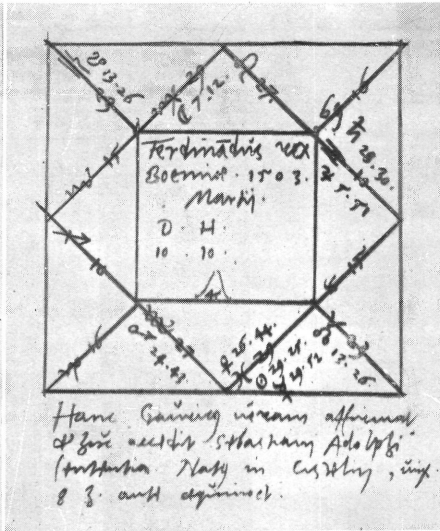
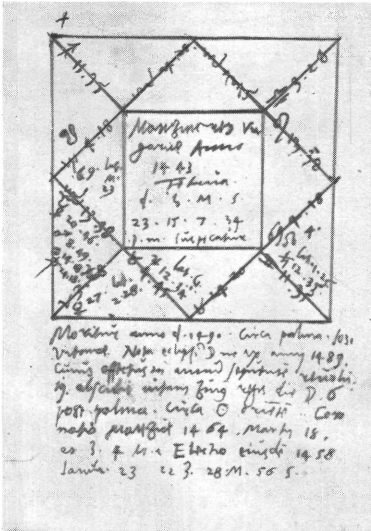

MAGYAR KIRÁLYOK HOROSZKOPJAI EGY VATIKÁNI KÓDEXBEN.

KRISZTINA svéd királynőnek a vatikáni kéziratárba bekebelezett könyvtára a feltűnően sok asztrológiai kódex között nem egy magyar vonatkozásut is tartalmaz. A hányt-vetett sorsú királynő, amint azt kézirat-könyvtárának összetétele is elárulja, az okkult tudományok közül az alchimia mellett főleg az asztrológia iránt érdeklődött. Egyik kódexében — az 1208. sz. latin kéziratban — négy magyar királynak, HUNYADI MÁTYÁSNAK, II. LAJOSNAK, I. FERDINÁNDNAK és I. MIKSÁNAK eddig ismeretlen horoszkopjait találtam.

A kis, tizenhatodretű, XVI. sz.-i kézirat három különböző részből áll. Az első 32 levél EUKLIDES-kivonat: *Brevis summa omnium quae Euclides . . . docet*. Ezt a részt, a könyv első része tulajdonosának bejegyzése szerint, bizonyos Michaël STIFEL másolta: *Haec scripsit mihi manu propria dominus Michaël Stifel, Arithmeticus Excellentissimus cum esset pastor . . . in Borussia, prope Regium Montem. Anno MDLI in canicularibus*. A második rész (f. 33 — f. 43.) egészen más írással, ismeretlen másolótól egy általános szabályokat megállapító asztrológia-elméleti munka: *Regulae quaedam Astrologiae necessariae in iudiciis et electionibus*. A harmadik rész — a mi szempontunkból a legfontosabb — horoszkopok gyűjteménye: *Nativitates aliquot illustrium principum ac doctorum virorum*. Ezek között van f. 46^r MÁTYÁS horoszkopja, f. 50^v I. FERDINÁNDÉ, f. 50^r I. MIKSÁÉ, f. 52^v II. LAJOSÉ.

A négy horoszkop nem érdektelen dokumentuma a magyar művelődéstörténet egy eddig alig bolygatott fejezetének. Egyike lenne a leghálásabb feladatoknak a magyarországi asztrológiai törekvések történetének a tudomány mai színvonalán álló feldolgozása. Anyag bőségesen van. Aki egyszer átnézte pl. a bécsi és müncheni nemzeti könyvtárak, a krakkói egyetemi könyvtár kéziratkataló-

I. Mátyás, II. Lajos, I. Ferdinánd és I. Miksa magyar királyok horoszkopjai a vatikáni kéziratár 1208. sz. latin kódexében.

gusait — egyéb gyűjteményeket nem is említve — az bámulva állapíthatta meg, micsoda gazdag magyar művelődéstörténeti anyag hever nagyobb részt kiaknázatlanul ezekben az asztrológiai kéziratokban. Különösen érdekesek lennének ezek a kutatások a humanizmussal kapcsolatban. Közismert, hogy a középkorban a vallásos aggályok miatt erősen háttérbe szorított asztrológia a renaissance korszakában egyéb, az ókorra visszamenő tanulmányokkal együtt, új életre ébredt s a magyar renaissance asztrológiai tanító-mesterei között is ott találjuk az ókoriak közül MANILIUST és FIRMICUS MATERNUST.

.. négy horoszkoppal kapcsolatban természetesen az a kérdés érdekel bennünket első sorban, kicsoda, hol és mikor készítette ezt a gyűjteményt, amelyhez hasonló különben a XV. és XVI. sz. rendkívül élénk asztrológiai érdeklődése következtében, kéziratban és nyomtatásban több is forgott közkezen. Ma a kiemelkedő férfiakról tanulmányok, életrajzok jelennek meg; akkor ezeket részben horoszkopgyűjtemények pótolták. A geometriai figurákba beírt, ma általában értelmetlen jelek és számok az akkori beavatott érdeklődőnek, midőn az asztrológiai műveltség a képzettek körében általánosnak volt mondható, izgató, sorsfordulatokkal teljes emberi életpályák misztikus grafikonját jelentették.

A kódex harmadik része szerzőjének vagy másolójának nevével az időpontot két helyen találjuk bejegyezve; f. 45^r, a munka elején: *M. Othmarus Anno 1545 die 15 decembr.* és f. 107^v, a munka végén: *M. Othmarus finiebat Anno 1545, 19 decembr. ἀγαθη τυχη.* Ez utóbbi feljegyzés mellé egy későbbi kéz másszínű tintával odaírta OTHMARUS mester származási helyét: *Stetinus.* Még egy adalékomban van a másolóra vagy a szerzőre vonatkozólag, a f. 42^v egy horoszkopjegyzete: *Thema coeli ad horam profectionis meae cum M. Paulo in Saxonia(m).* Hogy OTHMARUSnak Szászországban pártfogói voltak, azt sejteti még f. 56^v a JÁNOS FRIGYES szász herceg horoszkopjához csatolt megjegyzés, melyhez hasonlót másutt nem találunk: *laudabilis ac omni virtute praestantissimus.* Ez a munka egészéből kirívó, dicsérő bejegyzés vagy *captatio benevolentiae* a jövőre nézve, vagy hála a multért.

A felsorolt adatok arra a következtetésre kényszerítenek, hogy M(agister) OTHMARUS, akiről különben egyelőre semmi többet nem sikerült megtudnom, nem másolója, hanem szerzője, jobban mondva gyorskezü kompilátora a gyűjteménynek. Arra ugyanis nagyon bajos lenne gondolni, hogy egy más szerző vagy kompilátor éppen egy jelentéktelen, ma már alig megállapítható kilétű, valószínűleg alacsonyorsú férfiú utazásának horoszkopját is felvette volna a királyok, császárok, pápák, püspökök, örgrófok és jeles, nagyhírű tudósok születési horoszkopjai közé. Ezt csak maga a könyv össze-szerkesztője tehette. Viszont egy munka, melyet dec. 15-én kezdenek el írni s már dec. 19-én befejeznek s amely bár nagyon kevés szöveget, de mégis száznál több horoszkop-ábrát tartalmaz (f. 43—f. 107.), nem lehet más, mint a legjobb esetben több helyről összeszedett s valószínűleg e célból már jó eleve kiszemelt anyagnak gyors kompilációja. Az asztrológiai számítások eléggé bonyolult volta kizárja, hogy a horoszkopokat a felül mondott OTHMARUS mester önmaga önállóan készítette volna el ilyen rövid idő alatt

Ezzel azt a kérdést, hogy a kódexeket kicsoda, mikor és milyen módszerrel rózta össze, a rendelkezésünkre álló gyér adatok alapján körülbelül elintéztük. Nehezebb ennél a horoszkopok forrásainak megállapítása. Némi útbaigazítást azonban erre vonatkozólag is kapunk. A f. 60^v találjuk bejegyezve FÜLÖP hassiai örgróf nagyobbik fiának horoszkopjánál: *Gauricus insignis mathematicus hanc genesim... declaravit et praedixit... aliquem futurum Alcibiadem.* LUTHER Mártonról két horoszkopot találunk a kéziratban. A másodikhoz (f. 82) a kompilátor odajegyezte: *Eiusdem alia per Philonem explorata.* A f. 89^r található: *Aedificatio civitatis Venetiarum 421.* Ez alatt a következő bejegyzés áll: *D(omi)nus Brixienensis fecit.* A f. 93^r a kompilátor lemásolja GAURICUS egy levelét MELANCHTON-hoz: *Lucas Gauricus Philip. Melanchtoni S.* A kódex végén három horoszkop vonatkozik MELANCHTON családjára és nem kevesebb, mint tizennégy — különböző évekből — magára MELANCHTONRA. A MELANCHTON-horoszkopok végére a kompilátor odajegyezte: *secundum Firmicum Gauricus;* majd ismét: *Haec Gauricus de geni Philippi Melanchtonis.* Tehát magának a kompilátornak különben

gyér forrásutalásai önként kínálják azt a következtetést, hogy a gyűjteménybe felvett horoszkopok *tekintélyes részét* eredetileg a XVI. sz. első felének legjelentékenyebb olasz asztrológusa, Lucas GAURICUS szerkesztette. Ezzel természetesen nem akarom kizárni egyéb források felhasználásának lehetőségét, hiszen ilyenekre a kompilátor is néhány alkalommal utal.

Lucas GAURICUS életével és munkásságával ez alkalommal bővebben nem foglalkozhatom. Az érdeklődőket utalhatom E. PÈRCOPO vázlatos, de alapos utánjárással készült dolgozatára: *Pomponio Gaurico umanista napoletano. Con appendice contenente notizie biografiche e bibliografiche di Luca Gaurico, con inno greco di Pomponio, documenti inediti ecc.* (Atti della R. Accademia di Archeologia Lettere e Belle Arti. Napoli XVI—XVII.) Ez alkalommal L. GAURICUS rendkívül nagyszámú munkái közül csak azzal az eggyel kívánok foglalkozni, mely megvilágíthatja a szóbanforgó kódex horoszkop-gyűjteményének keletkezését s esetleg feleletet adhat arra a kérdésre is, honnan kerültek, legalább részben, a magyar királyok horoszkopjai OTHMARUS mester kompilációjába? E nevezetes munka címe: *Lucae Gaurici Geophonensis Episcopi Civit. Tractatus astrologicus in quo agitur de praeteritis multorum hominum accidentibus per proprias eorum genituras ad unguem examinatis. Quorum exemplis consimilibus unusquisque de medio genethliacus vaticinari poterit de futuris... Venitiis... MDLII.*¹

Elég egy futólagos pillantást vetnünk a szóbanforgó kéziratnak és GAURICUS művének anyagberendezésére és a nagyszámú közös horoszkopra, hogy a kettő között az összefüggést azonnal megállapíthassuk. GAURICUS könyve öt részre oszlik: *Tractatus primus. Ciuitatum et quorundam oppidorum schemata et apotelesmata. Tractatus secundus. Summorum pontificum, cardinalium, praelatorum schemata. Tractatus tertius. Imperatorum, regum, prin-*

¹ Kétségtelenül leghíresebb műve L. GAURICUSnak. PÈRCOPO írja róla (i. m. XVII. 2. 34—35. lk.): «Quest'opera... è la più famosa fra le opere del GAURICO, quella che più interessa la storia letteraria (se ne giovarono di fatto il MAZZUCHELLI, il FANTUZZI, il TIRABOSCHI ecc.) per il gran numero di notizie biografiche, che offre sugli uomini celebri nella storia, nelle arti e nelle lettere di secolo decimosesto.»

cipum schemmata et apotelesmata. *Tractatus quartus*. Schemmatisi figurationesque coelestes illustrium virorum, philosophorum, oratorum, poetarum, musicorum pictorumque decreta. *Tractatus quintus*. De biothanatis, hoc est violenta morte peremptis.

A kézirat anyagelrendezése külsőleg jelzett fejezetekkel ugyan nincs tagolva, azonban a horoszkop-anyag magától szétesik hat következő csoportra: 1. Császárok és királyok. 2. Pápák. 3. Nagyob-bára németországi hercegek, örgrófok, grófok, püspökök. 4. Nagy-hírű tudósok. Közéjük keveredett több helyi német kiválóság, akik ugyancsak rosszul festenek pl. egy Angelus Politianus mellett. 5. Városok és épületek. 6. Melanchton-család.

Az eltérés a sorrenden kívül csak abban van, hogy a Kódex írója GAURICUS ötödik fejezetének horoszkopcsoportját, mely az erőszakos halállal elpusztultakat tárgyalja, a MELANCHTON-család horoszkopjaival helyettesítette be s hogy GAURICUS harmadik fejezetét két külön csoportra (az elsőre és harmadikra) bontotta fel, az utóbbiba sorolván a püspököket is, akik GAURICUSnál a második fejezetbe lettek beosztva.

Még szemléltetőbben mutatják a szóbanforgó kézirat és a *Tractatus Astrologicus* összefüggését a közös horoszkopok. Mindkettőben megtalálhatók pl. a következők: MIKSA császár, VIII. HENRIK angol király, I. FERENC francia király, V. KÁROLY császár s ennek fia, FÜLÖP, I. FERDINÁND s ennek fia, MIKSA, ZSIGMOND lengyel király, II. PÁL, III PÁL, VII. KELEMEN pápák, Venezia alapítása,¹ Bologna újraépítése, Firenze alapítása, MELANCHTON, Ioannes REGIOMONTANUS, HERMOLAUS BARBARUS, ANGELUS POLITIANUS, ERASMUS, PETRUS BEMBUS, DÜRER és LUTHER Márton horoszkopjai. Az természetes, hogy OTHMARUS gyűjteményében inkább németek, GAURICUSnál pedig első-sorban olaszok szerepelnek. A közös horoszkopok nagy száma azonban még így is feltűnő.

S ha most felvetjük a kérdést: melyik vette át az anyagot a másiktól? — minden habozás nélkül azt válaszolhatjuk, hogy való-

¹ Ez a horoszkop nagy kellemetlenséget szerzett GAURICUSnak, mert a köztársaság a benne foglalt, állítólag hamis adatok miatt sértve érezte magát s az asztrológust területéről kitiltotta. (PÈRCOPO i. m. 36. l.)

színűleg a jelentéktelen német kompilátor kölcsönzött a korszak leghíresebb asztrológusától, akit Jovius úgy emleget, mint «*astrologiae peritissimum felicique eventu futura praedicientem...*» Ezt a függést különben, mint láttuk, OTHMARUS maga több helyen elismeri. Egy látszólagos nehézség azonban van: GAURICIUS *Tractatus Astrologicus*-a először 1552-ben jelent meg nyomtatásban, míg a jelen kézirat már kb. 7 évvel előbb, 1545 végén készen volt. OTHMARUS tehát a *nyomtatott* példányt nem használhatta. Ez a körülmény azonban ebben a korban, mikor a könyvnyomtatás mellett még megmaradt a könyvek kézíratos elterjedése is, valóban csak látszólagos nehézség. GAURICUS munkái ugyanis, mint azt a ránkmaradt kódexek nagy száma bizonyítja, kéziratban is el voltak terjedve, különösen Németországban¹ s így OTHMARUSnak alkalma lehetett még a *Tractatus Astrologicus*-nak nyomtatásban való megjelenése előtt ma már meghatározhatatlan összetételű, de később a nyomdatermékénél feltétlenül felhasznált, GAURICUSTól származó horoszkop-gyűjteményeket kéziratának összeállításánál kompilációjába részben besorozni. Ezekből, mint láttuk, szép számú horoszkopot zsákmányolt. S amit GAURICUS kézírataiban nem talált és a maga közönsége számára érdekesnek tartott, azt valószínűleg egyéb hasonló gyűjteményekből vette át. A német helyi vonatkozású horoszkopok jórésze pl. aligha volt megtalálható GAURICUS munkáiban.

GAURICUS hatására mutat esetleg a horoszkop-típusok azonos formája is. Ez azonban lehet véletlen találkozás is, mert ez a horoszkop-forma abban a korban általánosnak mondható. Viszont feltűnő, hogy a közös horoszkopok csillagászati számadatai nem mindenben egyeznek. Ennek az lehet az oka, hogy GAURICUS, mielőtt művét a nagyobb felelőséggel járó nagyobb nyilvánossággal közölte volna, addig csak kéziratban elterjedt horoszkopjait megrostálta, kiegészítette s újból átdolgozta. Így a nyomtatásban megjelent horoszkopok eltérhetnek az OTHMARUS által valószínűleg felhasznált előző kézíratos redakciótól.

Azt kellene még eldöntenünk, honnan vette át OTHMARUS a

¹ ПЕРЦОВО i. m. 48. l.

kéziratában szereplő magyar királyok horoszkopjait? Mint a közös horoszkopok felsorolásánál láttuk, I. FERDINÁND és I. MIKSA horoszkopjai GAURICUS nyomtatott művében is megvannak, tehát ezeket OTHMARUS minden valószínűséggel egy előző GAURICUS kéziratból vette át. I. FERDINÁNDnál egyébként semmi kétség nem lehet, mert horoszkopja alá OTHMARUS odajegyezte: *Hanc Gauricus veram affirmat et huc accedit Sebastiani Adolphi sententia*. I. FERDINÁNDdal GAURICUS minden jel szerint szorosabb összeköttetésben is állt, amint ezt a Cod. Vindob. Lat. 7433 bizonyítja. Ez a kézirat GAURICUS műve: *Prognostica de Ferdinandi I. imperatoris fatis a. 1532—35*.¹ Szinte kétségtelen ezek után, hogy ugyancsak GAURICUSTól, a leghíresebb egykorú asztrológustól, akit szinte I. FERDINÁND házi asztrológusának vehetünk, kölcsönözte OTHMARUS I. MIKSÁNAK, FERDINÁND fiának horoszkopját is.

Nem ennyire tisztázott MÁTYÁS és II. LAJOS horoszkopjainak eredete. Ezek GAURICUS nyomtatott művében nem szerepelnek. Ez magában véve még nem lenne döntő jelentőségű, mert köztudomású, hogy GAURICUS egyáltalán nem vette fel minden addig készített horoszkopját gyűjteményébe. PERCOPO mondja (i. m. 38. l.) «*Il Tractatus Astrologicus non contiene tutti gli oroscopi e pronostici composti e pubblicati dal GAURICO: ne compose tanti!*» Fel lehetne végeredményben tenni, hogy OTHMARUS olyan GAURICUS-kéziratokat használt, amikben ez a két horoszkop is benne volt. Ennél azonban sokkal valószínűbb, hogy ezeket a német kompilátor más gyűjteményből vette át s legfeljebb csak átformálta őket a GAURICUS-horoszkopok tipikus formái szerint, hogy művének külső egységét megőrizze. A II. LAJOS-horoszkop különben e szempontból nem árul el semmit:² annál beszédesebbek MÁTYÁS horoszkopjának jegyzetei.

MÁTYÁS születési horoszkopjának jegyzetei — amint ez a mel-

¹ Érdekes 1532-re azoknak a napoknak összeállítására, mikor a fegyveres konfliktustól Ferdinándnak tartózkodnia kell. (f. 18^v. Dies in rebus arduis absolvendis infausti, quibus foret a conflictu bellico abstinendum...)

² Érdekessége, hogy az eddig általánosságban elfogadott júl. 1-vel szemben jún. 30-ikát jelöli meg a király születési napjául. Ennek oka azonban lehet a napkezdetnek a köznapi gyakorlatban elfogadott szokástól eltérő megállapítása is.

lékelt reprodukción is megfigyelhető — megemlékeznek a király haláláról, koronázásáról, királlyá választásáról olyan adatok kíséretében, amikről első pillantásra nyilvánvaló, hogy előzőleg speciális asztrológiai célt szolgáltak. MÁTYÁS halálát pl. a jegyzet egy előző, 1489-iki holdfogyatkozással hozza összefüggésbe, melynek végzetes hatása azonban csak a következő évben oltotta ki a király életét.¹ A koronázás időpontjának fel van tüntetve éve, hónapja, napja, órája, perce, a királlyá választásnak pedig még a másodperce is. Ilyen kínosan pontos adatokra csak horoszkop-számítások eszközlése céljából lehetett szükség. *Kétségtelen tehát, hogy az Oihmarus-kompilációban ránk maradt Mátyás-horoszkopnak közvetett vagy közvetlen forrása egy Mátyásról készített horoszkop-sorozat volt. Ebből a születési horoszkopot Oihmarus, vagy talán már egyik ismeretlen előzője újra lemásolta, a többi mellőzött horoszkop érdekesebb adatait pedig jegyzetbe tömörítette.*

A jegyzetek adatai történeti szempontból sem érdektelenek. Megtudjuk pl. belőlük, hogy MÁTYÁST 1458 január 23-án 22 ó. 28 p. 56 mp. választották királlyá.² Ez az adat részleteiben is valószínűleg könnyen összhangba hozható lesz egyéb, a királlyá választás körülményeiről ránk maradt értesítésekkel. Több gondot okozhat történetíróinknak a koronázás időpontja: 1464 márc. 18, 20 ó. 4 p. Az év és hónap összevág az eddig ismert adatokkal, azonban FRAKNÓI szerint a koronázás márc. 29-én, zöldcsütörtökön ment végbe.³ Külön felhívom a figyelmet a 20 ó. 4 p.-re, mint a koronázás állítólagos időpontjára. A késői óra — amennyiben hitelesnek bizonyulna — aligha vonatkozhatik magára a koronázási szertartásra, hanem esetleg valami olyan ezzel kapcsolatos alkotmány-

¹ Alighanem ezért, stilszerűség okából teszi a horoszkop jegyzete MÁTYÁS halálát a hold napjára, hétfőre. 1490. ápr. 6-ika azonban kétségtelenül keddre esett.

² A következőkben feltételezem, hogy a horoszkop-szerző az órákat éjféltől számítja. De az sincs kizárva, hogy este 6, vagy reggel 6 óra a kiindulópont. Ezt esetleg akkor tudjuk eldönteni, ha pontosan ismerjük ILKUS Mártonnak egyelőre kiadatlan krakkói MÁTYÁS-horoszkopjait. A modern asztrológiában egyébként a nap ép úgy, mint az asztronómiában, délben kezdődik (V. ö. A. Krause, Die Astrologie, 123 l.)

³ Hunyadi Mátyás király (Történeti Életrajzok) 136. l.

jogi aktusra, melyet a horoszkop-állító asztrológus az egész cselekménysorozatban a legfontosabbnak érzett. Arra is lehet azonban gondolnunk, hogy MÁTYÁS, mint aggodalmaskodó hívő-asztrológus, előre kiszámíttatta csillagászaival azt az időpontot, mely a csillagok szerint a koronázásra a legkedvezőbb lehetett s az esti órák ellenére ekkor tétette fejére a nehezen visszaszerzett koronát. Hasonló eseteket gyakran találunk az asztrológia történetében.¹

Nem akarok elébe vágni az esetleg ezen adatok hitelességére vonatkozó illetékes történeti vizsgálatok eredményeinek, azt azonban meg kell említenem, hogy a jóhiszemű asztrológia, ami a számításainak alapjául vett események időpontját illeti, általában a lehető leghitelesebb adatokat igyekezett kikutatni a multa vonatkozólag s megrögzíteni az egykorú eseményeknél. Nem lenne tehát helyes a horoszkopokon esetleg előforduló dátumok hitelességét általában az asztrológia tudománytalan voltára való utalással gyengíteni. Az asztrológia nem ilyesmiben volt tudománytalan és megbízhatatlan. Kronológiai tévedések azonban természetesen így is előfordulhatnak. A jelen esetben, tekintve MÁTYÁSNAK az asztrológia iránti rendkívül élénk érdeklődését s ennek következtében a vele kapcsolatban készült horoszkopok valószínű nagy számát és elterjedtségét, bizonyosra vehetjük, hogy az OTHMARUS horoszkopján előforduló adatok legalább közvetve, sőt, mivel csak kb. félszázadnyi időközről van szó, talán közvetlenül a feltételezett horoszkopokon megjelölt eseményekkel egykorú asztrológiai hagyományra mennek vissza, amiből viszont következik, hogy ezek a dátumok mindenképen megérdemlik a legkomolyabb vizsgálatot.

Szándékosan hagytam e fejtegetések végére a horoszkopnak MÁTYÁS születése időpontjára vonatkozó adatát. Alkalmasnak tartom ugyanis a mondottak után ezt az adatot arra, hogy egy már eddig is behatóan vitatott problémát döntésre megérleljen. Ezért külön foglalkoznom kell vele. FRAKNÓI (i. m. 73—74. lk.) a MÁTYÁS

¹ A nehézségeket az sem oszlatná el, ha az órákat déltől fogva számítanók, mert akkor reggel 8 ó. 4 p., tehát túlságosan korai időpont lenne az eredmény. Még legjobban elképzelhető az eset, ha d. u. 6 órából, mint kezdőpontból, indulunk ki.

születése időpontjára vonatkozó nagyon eltérő adatokat gondosan mérlegeli s bár HELIAS LAMPRIDUS CERVINUS, HELTAI Gáspár, RAN-SANUS s részben BONFINI adatai szerint MÁTYÁS 1443-ban született, FRAKNÓI egyéb megfontolásokból kiindulva, elsősorban THOMAS¹ velencei követ és Enea Silvio PICCOLOMINI jelentései alapján elfogadhatóbbnak tartja az 1440. évet. Horoszkopunk belső négyszögében MÁTYÁS születési időpontja 1443 febr. 23, 15 ó., 7 p., 34 mp. A másodperchez a horoszkop hozzáfűzi, hogy ez csak feltevés: *s(ec.) m(in.) suspicatur*. Tekintve az asztrológiai célra használt dátumok lehető pontosságát s a horoszkopnak MÁTYÁS-kori asztrológikus tradíciókkal való kétségtelen összefüggését, a jelzett születési időpontot feltétlenül hitelesnek tarthatjuk. Vagy, kissé óvatosabban, azt mondhatjuk, hogy maga MÁTYÁS — *qui est rex et astrologus*, mint GALEOTTO írta róla — kétségtelenül ezt az időpontot tartotta a maga születése idejének. Döntő súllyal esik ezek után a mérlegbe a raguzai humanitásnak, LAMPRIDUS CERVINUSnak teljesen egyező adata:¹ szerinte is MÁTYÁS 1443 febr. 23-án született. Ugyancsak ezt az évszámot találjuk a krakkói MÁTYÁS-horoszkopon, mely kétségtelenül ILKUS Mártontól, MÁTYÁS udvari csillagásztól és kedvelt hívétől származik.²

(Szeged.)

HUSZTI JÓZSEF.

¹ Lehet, hogy ez az adat is asztrológiai hagyományra megy vissza. GAZULO János, a Mátyás által Magyarországra hívott híres csillagász, ki JANUS PANNONIUS-szal is összeköttetésben állt, tudvalevőleg raguzai polgár volt.

² V. ö. SZÁDECZKY Lajos, Lengyelföldi levéltárakról. Századok 1881. 416. l.